

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

Латинська мова та медична термінологія

*Методичні розробки для викладачів
до проведення практичних занять
зі студентами I курсу
(напрямок підготовки "Фізична терапія. Ерготерапія")*

Затверджено
вченою радою ХНМУ.
Протокол № 9 від 20.09.2017.

**Харків
ХНМУ
2017**

Латинська мова та медична термінологія : метод. розробки для викладачів до проведення практичних занять зі студентами I курсу (напряом підготовки "Фізична терапія. Ерготерапія") / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2017. – 48 с.

Упорядники   Н. В. Дерев'янченко
                          О. В. Литовська

Тема 1. Вступ. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Дифтонги.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Фонетика є основою і першим кроком вивчення будь-якої мови.

Мета заняття:

● **загальна:** засвоєння студентами латинського алфавіту та правил читання.

● **конкретна:**

а) знати:

- латинський алфавіт;
- особливості вимови латинських голосних та приголосних;
- правила постанови наголосу;

б) вміти:

- читати та відображати на письмі латинські та грецькі буквосполучення;
- читати латинською медичні терміни;
- правила наголошування.

Графологічна структура змісту

Викладення матеріалу: матеріал теми "Вступ. Латинський алфавіт. Класифікація звуків. Дифтонги".

Практичне опрацювання: читання медичних термінів та крилатих висловів.

Висновки. Основні моменти теми з наведенням прикладів (студенти).

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця "Латинський алфавіт", дошка, навчальні стенди, підручники, методичні матеріали, посібники, словники, таблиці.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Короткі відомості з історії латинської мови та медичної термінології. Стислий виклад історії розвитку латинської мови та романських мов, що розвивалися на основі розмовної латинської мови. Запозичення з грецької і латинської мов: аудиторія, гербарій, доцент, кафедра, лектор, менталітет, операція, симпозіум, стоматологія та ін. Історія розвитку медичної термінології від Гіппократа до теперішнього часу.
2. Фонетика. Особливості вимови голосних, приголосних та сполучень літер. Вимова літер, запозичених з грецького алфавіту (y, z). Дифтонги (ae, oe, au, eu). Диграфи (ch, rh, th, ph). Буквосполучення ngu, qu, ti.
3. Правила наголосу. Правила щодо визначення кількості складів (кількість складів перевіряється кількістю голосних у слові). Довгі і короткі склади. Правила довготи та короткості. Графічне зображення довготи і короткості складів. Місце наголосу.

Практичні навички з теми:

1. Читання термінів.
2. Написання на дошці та читання латинських слів.

Термінологія: фонетика, алфавіт, дифтонги, диграфи, довгі та короткі склади, правила наголошувань.

Запитання для контролю знань:

1. Які є грецькі і латинські запозичення у побутовій та науковій мові?
2. Як вимовляються літери c, g, h, l, s, x, z?
3. Як вимовляються дифтонги ae, oe, au, eu?
4. Особливості написання та вимови диграфів ch, rh, th, ph.
5. Особливості написання та вимови буквосполучень ngu, qu, ti, su.
6. Правила наголосу.
7. Як визначається довгота та короткість складів у латинській мові?

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. Я. Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, Л. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю.. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012 – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001 – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я , 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 2. Граматичні категорії іменника.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Вивчення теми забезпечує закріплення фонетичного матеріалу (правильна вимова граматичних категорій латинською мовою), закладає основу для вивчення анатомо-гістологічної термінології.

Мета заняття:

● **загальна:** ознайомлення з головними відомостями про латинський іменник.

● **конкретна:**

а) **знати:**

- основні граматичні категорії латинською мовою;
- словникову форму латинського іменника;
- правила визначення відміни та основи латинського іменника;
- визначення неузгодженого означення.

б) **вміти:**

- називати граматичні категорії латинською мовою;
- називати словникову форму латинського іменника;
- визначати відміну та основу будь-якого латинського іменника;
- перекладати терміни з неузгодженим означенням.

Графологічна структура змісту

Викладання матеріалу: теоретичний матеріал теми "Граматичні категорії іменника".

Практичне опрацювання: робота з лексичним та теоретичним матеріалом теми.

Висновки: основні теоретичні питання теми з наведенням прикладів.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, дошка, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Іменник. Граматичні категорії латинською мовою: **рід:** чоловічий (masculinum), жіночий (femininum), середній (neutrum); **число:** однина (Singularis), множина (Pluralis); **відмінки:** називний (Nominativus), родовий (Genetivus), давальний (Dativus), знахідний (Accusativus), орудний + місцевий (Ablativus). Словникова форма латинського іменника, запис скороченої словникової форми, приклади: costa, ae f; musculus, i m; ramus, i m; articulatio, onis f. Розпізнавання відмін іменників. Роль Genetivus у визначенні відміни та основи латинського іменника, визначити відміну та основу для таких іменників: glandula, ae f; facies, ei f; ramus, i m; pulmo, onis m; tuberculum, i n; cornu, us n. Огляд іменників I–V відмін за таблицями.
2. Поняття "науковий термін". Загальне уявлення про структуру анатомо-гістологічних термінів з неузгодженим означенням. Роль Nominativus і Genetivus у побудові терміна. Переклад анатомо-гістологічних термінів (Singularis): шийка лопатки (collum scapulae), верхівка легені (apex pulmonis), отвір верхівки зуба (foramen apicis dentis), відросток кістки (processus ossis).

Практичні навички з теми:

1. Читання словникової форми латинського іменника.
2. Визначення відміни та основи іменника.
3. Переклад анатомо-гістологічних термінів (Singularis) з неузгодженим означенням.

Термінологія: словникова форма, граматичні категорії, рід, відмінок, відміна, основа, неузгоджене означення, науковий термін.

Запитання для контролю знань:

1. Назвіть граматичні категорії латинською мовою.
2. З чого складається словникова форма латинського іменника?

3. Як визначається відміна латинського іменника?
4. Як визначається основа латинського іменника?
5. Яку роль відіграє Nominativus і Genetivus у побудові терміна?
6. Як перекладаються анатомо-гістологічні терміни з неузгодженим означенням?

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. Я. Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англомовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012 – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я, 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 3. Латинський прикметник. Граматичні категорії. Узгодження іменників і прикметників.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Система латинського прикметника – важлива частина вивчення анатоμο-гістологічної термінології. Значна кількість анатомічних термінів побудовані за допомогою узгодженого означення (іменник + прикметник).

Мета заняття:

- **загальна:** навчити студентів правильно перекладати терміни з узгодженим означенням (прикметники I групи);
- **конкретна:**
  - а) **знати:**
    - словникову форму прикметників I групи;
    - рід, відміну та основу прикметників I групи;
    - структуру анатоμο-гістологічних термінів з узгодженим означенням;
  - б) **вміти:**
    - називати словникову форму прикметників I групи;
    - узгоджувати прикметники з іменниками;
    - перекладати терміни з узгодженим означенням.

Графологічна структура змісту

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми "Латинський прикметник. Граматичні категорії. Узгодження іменників і прикметників".

Практичне опрацювання: робота з лексичним та теоретичним матеріалом теми.

Висновки: основні теоретичні питання теми з наведенням прикладів.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Прикметник. Поділ прикметників на групи (I-а – II, III відміни). Словникова форма прикметників I-ї групи (I–II відмін). Об'єднання прикметників I–II відмін в одну групу зумовлено тим, що обидва морфологічні типи прикметників походять від одного кореня. Родові закінчення прикметників, знаходження основи для відмінювання, приклади: широкий (*latus*, a, um); виличний (*zygomaticus*, a, um); глибокий (*profundus*, a, um) та ін. Особливості прикметників із закінченням *-er*, приклади: лівий (*sinister*, tra, trum), правий (*dexter*, tra, trum).
2. Узгоджене означення. Прикметники узгоджуються з іменниками у роді, числі та відмінку. Узгоджене означення може бути виражене, крім прикметників, числівником. Приклади: широкий м'яз (*musculus latus*), сьомий хребець (*vertebra septima*), піднебінний отвір (*foramen palatinum*).

Практичні навички з теми:

1. Читання словникової форми латинських прикметників I-ї групи.
2. Визначення відміни та основи прикметників I-ї групи.
3. Узгодження прикметників з іменниками.
4. Переклад анатоμο-гістологічних термінів (*Singularis*) з узгодженим означенням.

Термінологія: словникова форма, прикметники I-ї групи, рід, відмінок, відміна, основа, узгоджене означення.

Запитання для контролю знань:

1. З чого складається словникова форма прикметників I-ї групи?
2. Як визначається відміна прикметників I-ї групи?
3. Як визначається основа прикметників I-ї групи?
4. Які особливості мають прикметники із закінченням *-er* ?

5. Чим може бути виражене узгоджене означення?
6. Як узгоджуються прикметники з іменниками?
7. Як перекладаються анатомо-гістологічні терміни з узгодженим означенням?

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ: Медицина, 2008.
3. Козовик І. Я. Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии: учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012 – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я , 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 4. Прикметники III відміни.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Вивчення теми забезпечує закріплення попередньої теми "Система латинського прикметника".

Мета заняття:

● **загальна:** навчити студентів правильно перекладати терміни з узгодженим означенням (прикметники II групи);

● **конкретна:**

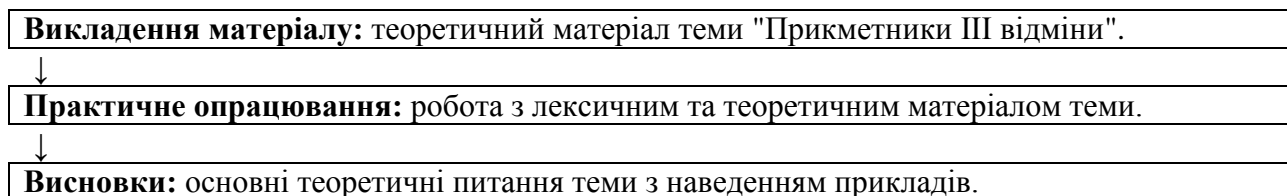
а) знати:

- словникову форму прикметників II групи;
- правила визначення роду, відміни та основи прикметників II групи;
- особливості прикметників вищого ступеня;
- структуру анатомо-гістологічних термінів з узгодженим означенням (прикметники II групи);

б) вміти:

- називати словникову форму прикметників II групи;
- визначати рід, відміну та основу прикметників II групи;
- правильно вживати прикметники з ознакою "малий", "великий", "верхній", "нижній", "передній", "задній";
- перекладати терміни з узгодженим означенням (прикметники II групи).

Графологічна структура змісту

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Прикметники 2-ї групи (III відміна). Словникова форма прикметників 2-ї групи, поділ на підгрупи: (з трьома родовими закінченнями (saluber, bris, bre), двома (occipitalis, e) і одним (simplex, icis). Визначення роду та основи прикметників 2-ї групи. Прикметники вищого ступеня (superior, ius; inferior, ius; anterior, ius; posterior, ius; major, majus; minor, minus). Суфікси -ior, ius вказують на вищий ступінь прикметника, але в анатомічній термінології цей суфікс вживається у значенні звичайного ступеня. Визначення основи прикметників на -ior, ius.
2. Узгоджене означення. Узгодження прикметників II групи з іменниками. Завдання на узгодження поставлених у дужки прикметників з іменниками: vertebra, ae f (cervicalis, e; lumbalis, e; foramen, inis n (ethmoidalis, e; major, majus); os, ossis n (occipitalis, e; ethmoidalis, e; par, paris).
Переклад таких термінів, як лобний відросток (processus frontalis), лобна кістка (os frontale), поперековий хребець (vertebra lumbalis), передня зв'язка (ligamentum anterius).

Практичні навички з теми:

1. Читання словникової форми латинських прикметників 2-ї групи.
2. Визначення відміни та основи прикметників 2-ї групи.
3. Узгодження прикметників 2-ї групи з іменниками.
4. Переклад анатомо-гістологічних термінів (Singularis) з узгодженим означенням.

Термінологія: словникова форма, прикметники 2-ї групи, рід, відмінок, відміна, основа, узгоджене означення.

Запитання для контролю знань:

1. На які підгрупи поділяються прикметники 2-ї групи?
2. З чого складається словникова форма прикметників 2-ї групи двох закінчень?
3. З чого складається словникова форма прикметників 2-ї групи одного закінчення?
4. Як визначити належність до роду прикметників 2-ї групи двох закінчень?
5. Як визначається основа прикметників 2-ї групи двох закінчень?
6. Як визначається основа прикметників 2-ї групи одного закінчення?
7. Які особливості мають прикметники із суфіксами *-iōg, ius*? Як визначається їхня основа?

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ: Медицина, 2008.
3. Козовик І. Я. Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012 – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. S tedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я , 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 5. Іменники I–II відміни в анатомічній термінології. Утворення Pluralis.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Закріпити знання про структуру анатоно-гістологічного терміна на базі іменників I–II відміни.

Мета заняття:

- **загальна:** засвоїти переклад анатоно-гістологічних термінів I–II відміни в Singularis та Pluralis.
- **конкретна:**

а) знати:

- структуру анатоно-гістологічного терміна;
- граматичний рід іменників;
- правила утворення Pluralis;
- правило середнього роду;

б) вміти:

- визначати рід іменників I–II відміни;
- утворювати відмінкові форми множини;
- використовувати правило середнього роду на практиці.

Графологічна структура змісту

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми "Іменники I–II відміни в анатомічній термінології. Утворення Pluralis".

Практичне опрацювання: робота з лексичним та теоретичним матеріалом теми.

Висновки: основні теоретичні питання теми з наведенням прикладів.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Повторити відмінності між неузгодженим і узгодженим означенням. Навести приклади п'яти моделей анатомічних термінів з різними типами означень, наприклад: відросток кістки (processus ossis), лобний відросток (processus frontalis), передня артерія плечової кістки (arteria humeri anterior), задня гілка лівого шлуночка (ramus ventriculi sinistri posterior), поперечна потилична борозна (sulcus occipitalis transverses). Акцентувати увагу на переклад м'язів та зв'язок: широка зв'язка матки (ligamentum latum uteri).
2. Пояснити, які іменники належать до I та II відміни. Дати правило визначення граматичного роду іменників. Запропонувати декілька слів на визначення роду: gygus, i...; tuba, ae...; organon, i...; atrium, i...; bronchus, i...; membrana, ae... .
3. Пояснити правила утворення Pluralis. Перекласти наступні терміни: ямки черепа, артерії коліна, нервові вузли. Дати правило середнього роду. Для закріплення правила перекласти: а) ріжки, зв'язки, отвори; б) широкі зв'язки.

Практичні навички з теми:

1. Переклад анатоно-гістологічних термінів з різними типами означень.
2. Визначення граматичного роду іменників.
3. Утворення Pluralis.

Термінологія: правило середнього роду, словникова форма, рід, відмінок, відміна, основа, іменник, утворення Pluralis.

Запитання для контролю знань:

1. Скільки існує моделей анатомічних термінів?
2. Які іменники належать до I відміни?
3. Які іменники належать до II відміни?
4. Як визначається граматичний рід іменників?
5. Як утворюється Pluralis?
6. Сформулювати правило середнього роду.

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. . Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012. – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я , 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 6. Прикметники I–II відміни. Утворення Pluralis.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Закріпити знання про структуру анатомо-гістологічного термінів з узгодженим означенням у формах множини.

Мета заняття:

● **загальна:** засвоїти переклад анатомо-гістологічних термінів з прикметниками I–II відміни в Singularis та Pluralis;

● **конкретна:**

а) знати:

- правила визначення роду, відміни та основи прикметників 1-ї групи;
- суфікси, типові для прикметників 1-ї групи;
- правила утворення Pluralis (прикметники 1-ї групи);

б) вміти:

- визначати рід, відміну та основу прикметників 1-ї групи;
- розпізнавати значення суфіксів, типових для прикметників 1-ї групи;
- утворювати відмінкові форми множини (прикметники 1-ї групи).
- перекладати анатомо-гістологічні терміни в Singularis і Pluralis.

Графологічна структура змісту

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми "Прикметники I–II відміни. Утворення Pluralis".

Практичне опрацювання: робота з лексичним та теоретичним матеріалом теми.

Висновки: основні теоретичні питання теми з наведенням прикладів.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Повторити відмінності між неузгодженим і узгодженим означенням. Навести приклади п'яти моделей анатомічних термінів із різними типами означень, наприклад: відросток кістки (processus ossis), лобний відросток (processus frontalis), передня артерія плечової кістки (arteria humeri anterior), задня гілка лівого шлуночка (ramus ventriculi sinistri posterior), поперечна потилична борозна (sulcus occipitalis transverses). Акцентувати увагу на переклад м'язів та зв'язок: широка зв'язка матки (ligamentum latum uteri).
2. Прикметники 1-ї групи. Повторити правила визначення роду, відміни та основи прикметників 1-ї групи (заняття 3). Дати найбільш типові для прикметників 1-ї групи суфікси: -icus, a, um; -osus, a, um; -eus, a, um; -oideus, a, um. Навести приклади з цими суфіксами: gastricus, a, um; venosus, a, um; pterygoideus, a, um; phalangeus, a, um.
3. Відмінкові форми множини. Дати правило утворення Pluralis (прикметники 1-ї групи). Перекласти наступні терміни: довгі м'язи (musculi longi), внутрішні вени (venae internae), виличні кістки (ossa zygomatica).

Практичні навички з теми:

1. Закріплення навичок визначення роду, відміни та основи прикметників 1-ї групи.
2. Знати значення суфіксів, типових для прикметників 1-ї групи.
3. Перекладати прикметники 1-ї групи у Pluralis.

Термінологія: правило середнього роду, словникова форма, рід, відмінок, відміна, основа, іменник, прикметник, утворення Pluralis, узгоджене та неузгоджене означення.

Запитання для контролю знань:

1. Як визначається рід, відміна та основа прикметників 1-ї групи?
2. За якою відміною відмінюються форми прикметників чоловічого та середнього роду?
3. За якою відміною відмінюються форми прикметників жіночого роду?
4. Назвіть суфікси, типові для прикметників 1-ї групи.
5. Які відмінкові форми множини мають прикметники 1-ї групи?

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. . Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012. – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я , 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 7. III відміна іменників. Основні відомості. Відмінювання іменників чоловічого роду.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Іменники III відміни становлять значну частину лексики, що вживається в анатомо-гістологічній термінології.

Мета заняття:

● **загальна:** навчити студентів визначати іменники III відміни чоловічого роду та узгоджувати з ними прикметники;

● **конкретна:**

а) **знати:**

- особливості іменників III відміни;
- закінчення іменників III відміни чоловічого роду та винятками щодо роду.

б) **вміти:**

- визначати іменники чоловічого роду III відміни;
- перекладати іменники чоловічого роду III відміни у Pluralis.

Графологічна структура змісту

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми "III відміна іменників. Основні відомості. Відмінювання іменників чоловічого роду".

Практичне опрацювання: робота з теоретичним та лексичним матеріалом теми "III відміна. Загальні відомості. Приголосний тип. Родові закінчення чоловічого роду та винятки з правил. Лексика".

Висновки: підсумки щодо виконання поточного контролю вивчення тем 1–7. Основні теоретичні питання теми "III відміна іменників. Основні відомості. Відмінювання іменників чоловічого роду" з наведенням прикладів.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, таблиця родових закінчень іменників III відміни, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, картки з завданнями для поточного контролю, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

Загальні відомості про іменники III відміни. Приклади іменників чоловічого (pulmo, onis m), жіночого (articulatio, onis f) та середнього роду (corpus, oris n). Знаходження основи іменників III відміни. Рівноскладові та нерівноскладові іменники. Три типи іменників III відміни: приголосний, голосний, мішаний. Особливості утворення Nom та Gen Plur іменників III відміни, закінчення -a/-ia у Nom Plur, -um/-ium у Gen Plur. Родові закінчення іменників III відміни чоловічого роду, винятки щодо роду. Ознайомити з лексикою заняття, нагадати правила узгодження прикметників з іменниками, перекласти терміни: 1) переднє черевце м'яза (venter musculi anterior); 2) малий вертлюг (trochanter minor); 3) передсердя серця (atria cordis); 4) внутрішні стінки сечоводу (parietes ureteris interni); 5) сідничні горби (tubera ischiadica); 6) м'яз-опускач кута рота (musculus-depressor oris).

Практичні навички з теми:

1. Визначення особливостей іменників III відміни.
3. Визначення іменників чоловічого роду III відміни та винятків щодо роду.
4. Утворювати відмінкові форми Pluralis.

Термінологія: рівноскладові та нерівноскладові іменники, приголосний тип, голосний тип, мішаний тип, словникова форма, рід, відмінок, відміна, основа, узгоджене та неузгоджене означення.

Запитання для контролю знань:

1. Які іменники належать до III відміни?
2. Як визначається рід іменників III відміни?
3. Як визначається основа іменників III відміни?

4. У чому полягає відмінність між рівноскладовими і нерівноскладовими іменниками?
5. Які іменники мають закінчення -ium, а які -um у Gen. Plur.?
6. На які типи (групи) поділяються іменники III відміни?
7. Які закінчення Nom. Sing. характерні іменникам чоловічого роду?
8. Назвіть винятки щодо чоловічого роду іменників III відміни.

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. . Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012. – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я, 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 8. III відміна іменників. Відмінювання іменників жіночого роду.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Вміння грамотно будувати та перекладати анатомо-гістологічні терміни з іменниками жіночого роду III відміни – необхідна складова знання медичної термінології.

Мета заняття:

● **загальна:** навчити студентів грамотно перекладати терміни з іменниками III відміни жіночого роду та узгоджувати з ними прикметники;

● **конкретна:**

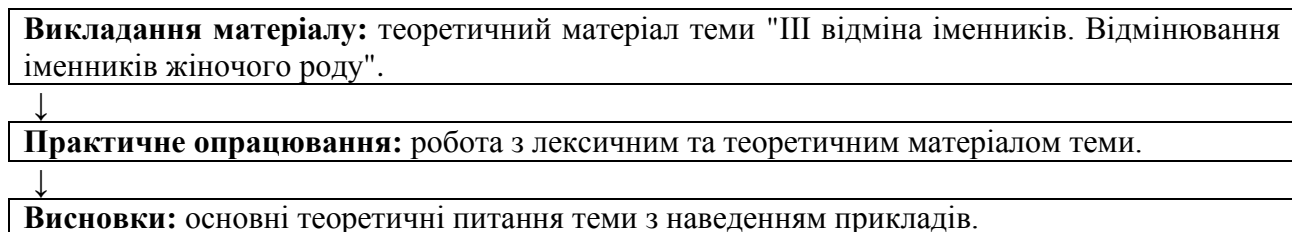
а) **знати:**

- закінчення іменників III відміни жіночого роду та винятки;
- особливості відмінювання деяких іменників жіночого роду;
- правила перекладу іменників чоловічого, жіночого роду у Pluralis;

б) **вміти:**

- визначати іменники жіночого роду III відміни;
- перекладати іменники чоловічого, жіночого родів III відміни у Pluralis;
- узгоджувати прикметники з іменниками III відміни у Singularis та Pluralis.

Графологічна структура змісту

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, таблиця родових закінчень іменників III відміни, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Іменники жіночого роду III відміни: словниковий запис, родові закінчення, винятки щодо роду. Ознайомити з лексикою заняття. Знаходження основи, переклад іменників у множині, наприклад: суглоби правої стопи (articulationes pedis dextri), кістки таза (ossa pelvis), хрящі гортані (cartilagineae laryngis). Особливості відмінювання деяких слів (vas, febris). Особливості вживання деяких термінів в анатомічній термінології (cervix/collum).
2. Узгодження прикметників двох груп з іменниками III відміни (чоловічий та жіночий рід) Singularis та Pluralis. Переклад наступних термінів: ікла (dentes canini), щитоподібні хрящі (cartilagineae thyroideae), сухожилки пальців стопи (tendines digitorum pedis).

Практичні навички з теми:

1. Закріплення навичок перекладу анатомо-гістологічних термінів на базі нової лексики.
2. Визначення іменників жіночого роду III відміни та винятків.

Термінологія: рівноскладові та нерівноскладові іменники, приголосний тип, голосний тип, мішаний тип, правило середнього роду, словникова форма, рід, відмінок, відміна, основа, узгоджене та неузгоджене означення.

Запитання для контролю знань:

1. Які закінчення Nom Sing характерні іменникам жіночого роду?
2. Назвіть винятки щодо жіночого роду іменників III відміни.
3. Особливості вживання іменників cervix та collum в анатомічній термінології.

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. . Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012. – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я , 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 9. III відміна іменників. Відмінювання іменників середнього роду.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Вміння грамотно будувати та перекладати анатоно-гістологічні терміни з іменниками середнього роду III відміни – необхідна складова знання медичної термінології.

Мета заняття:

● **загальна:** навчити студентів грамотно перекладати терміни з іменниками III відміни середнього роду та узгоджувати з ними прикметники;

● **конкретна:**

а) **знати:**

- закінчення іменників III відміни середнього роду та винятки;
- особливості відмінювання деяких іменників середнього роду;
- правила перекладу іменників чоловічого, жіночого роду та середнього родів у Pluralis;

б) **вміти:**

- визначати іменники середнього роду III відміни;
- перекладати іменники чоловічого, жіночого та середнього родів III відміни у Pluralis;
- узгоджувати прикметники з іменниками III відміни у Singularis та Pluralis.

Графологічна структура змісту

Викладання матеріалу: теоретичний матеріал теми "III відміна іменників. Відмінювання іменників середнього роду".

Практичне опрацювання: робота з лексичним та теоретичним матеріалом теми.

Висновки: основні теоретичні питання теми з наведенням прикладів.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, таблиця родових закінчень іменників III відміни, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Іменники середнього роду III відміни: словниковий запис, родові закінчення, винятки щодо роду. Ознайомити з лексикою заняття. Знаходження основи, переклад іменників у множині, наприклад: тіла хребців (corpura vertebrarum), ніжки головного мозку (crura cerebri). Повторити, які іменники мають закінчення -a, а які -ia у Nom. Plur. Перекласти: сітки (retia).
2. Узгодження прикметників двох груп з іменниками III відміни (чоловічий, жіночий та середній рід) Singularis та Pluralis. Переклад таких термінів: кругла зв'язка печінки (ligamentum teres hepatis), косий м'яз живота (musculus obliquus abdominis), венозна сітка (rete venosum), венозні сітки (retia venosa).

Практичні навички з теми:

1. Закріплення навичок перекладу анатоно-гістологічних термінів на базі нової лексики.
2. Визначення іменників середнього роду III відміни та винятків.
3. Вміння користуватися правилом середнього роду.
4. Утворювати відмінкові форми Pluralis.

Термінологія: рівноскладові та нерівноскладові іменники, приголосний тип, голосний тип, мішаний тип, правило середнього роду, словникова форма, рід, відмінок, відміна, основа, узгоджене та неузгоджене означення.

Запитання для контролю знань:

1. Які закінчення Nom. Sing. характерні іменникам середнього роду?
2. Назвіть винятки щодо середнього роду іменників III відміни.
3. Особливості відмінювання іменників середнього роду.
4. Сформулювати правило середнього роду.
5. Які іменники мають закінчення -a, а які -ia у Nom. Plur.?

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. . Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012. – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я , 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 10. Прикметники III відміни. IV та V відміни іменників.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Прикметники III відміни та іменники IV, V відміни широко вживаються в анатомо-гістологічних термінах.

Мета заняття:

● **загальна:** навчити студентів грамотно перекладати терміни з прикметниками III відміни та дієприкметниками теперішнього часу активного стану;

● **конкретна:**

а) знати:

- особливості прикметників III відміни (поділ прикметників на групи, словниковий запис прикметників та III відміни);
- правила знаходження основи прикметників III відміни;
- правила узгодження прикметників III відміни з іменниками всіх відмін;
- правила перекладу прикметників та III відміни у Pluralis;
- закінчення іменників IV–V відмін та приклади до них;
- винятки з роду;
- алгоритм узгодження прикметників з іменниками IV та V відмін в Singularis та Pluralis;

б) вміти:

- визначати групу прикметників III відміни;
- визначати основу прикметників III відміни;
- узгоджувати прикметники III відміни з іменниками всіх відмін;
- перекладати терміни з прикметниками III відміни у Singularis та Pluralis на базі вивченої лексики;
- розпізнавати іменники IV–V відмін;
- розпізнавати винятки з роду;
- узгоджувати прикметники з іменниками IV та V відмін в Singularis та Pluralis.

Графологічна структура змісту

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми «Прикметники III відміни. IV та V відміни іменників».

Практичне опрацювання: робота з лексичним та теоретичним матеріалом теми.

Висновки: основні питання з теоретичного та лексичного матеріалу.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Прикметники III відміни 2-ї групи, словниковий запис прикметників, поділ на групи. Дієприкметники теперішнього часу активного стану на -ans/-ens, їхні граматичні характеристики. Знаходження основи прикметників III відміни. Закінчення -a/ia у Nom. Plur. та -um/-ium Gen. Plur. Переклад термінів: 1) низхідна піднебінна артерія (arteria palatina descendens); 2) глибокі скроневі вени (venae temporales profundae); 3) сьомий виступаючий хребець (vertebra prominens septima).
2. Ступені порівняння прикметників. Найвищий ступінь порівняння прикметників в анатомічній термінології, правила відмінювання прикметників у найвищому ступені. Прикметники на -ior/-ius в медичній термінології: словниковий запис, знаходження основи. Суфікси -ior, ius вказують на вищий ступінь прикметника, але в анатомічній термінології цей суфікс вживається у значенні звичайного ступеня. Переклад термінів з прикметниками у найвищому ступені та прикметниками з суфіксами -ior, ius: 1) найбільший сідничний м'яз (musculus gluteus maximus); 2) найдовший м'яз грудної клітки (musculus longissimus thoracis); 3) корінь нижнього зуба (radix dentis inferioris); 4) передні вени серця (venae cordis anteriores).

3. Формулювання правила про належність іменника до IV–V відміни. Назвати закінчення іменників IV та V відміни. Приклади. Винятки. Знаходження основи іменників. Особливості вживання прикметників *acusticus*, *a*, *um* та *auditivus*, *a*, *um* з іменниками IV та V відмін. Узгодження прикметників I та II групи з іменниками IV та V відмін.
4. Переклад термінів: 1) верхнє сплетіння (*plexus superior*); 2) права грудна протока (*ductus thoracicus dexter*); 3) внутрішній слуховий прохід (*meatus acusticus internus*); 4) суглоби лівої руки (*articulationes manus sinistrae*).

Практичні навички з теми:

1. Визначати групу прикметників III відміни.
2. Знаходити основу прикметників та дієприкметників III відміни.
3. Узгоджувати прикметники та дієприкметники III відміни з іменниками всіх відмін
4. Перекладати прикметники III відміни у *Pluralis*.
5. Розпізнавати іменники IV та V відмін.
6. Визначати винятки з роду.
7. Узгоджувати прикметники I та II групи з іменниками IV та V відмін.
8. Перекладати іменники IV–V відмін у *Pluralis*.

Термінологія: прикметники 2-ї групи, ступені порівняння, прикметники вищого ступеня, IV та V відміна, виняток з роду, словникова форма, рід, відмінок, відміна, основа, узгоджене та неузгоджене означення.

Запитання для контролю знань:

1. На які групи поділяються прикметники III відміни?
2. Як визначається основа прикметників двох закінчень?
3. Як визначається основа прикметників одного закінчення?
4. Як визначається основа прикметників вищого ступеня порівняння?
5. Як утворюється форма найвищого ступеня порівняння прикметників?
6. Як відмінюються прикметники у найвищому ступені порівняння?
7. Які іменники належать до IV відміни?
8. Який існує виняток щодо IV відміни?
9. Які іменники належать до V відміни?
10. Назвіть особливості вживання *acusticus*, *a*, *um* та *auditivus*, *a*, *um*.

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. . Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англомовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012. – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я, 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 11. Підсумковий поточний контроль тем 1–10.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Контроль засвоєння матеріалу – необхідний етап процесу навчання.

Мета заняття:

● **загальна:** перевірка засвоєння теоретичного та лексико-граматичного матеріалу тем 1–10.

● **конкретна:**

а) знати:

- теоретичний матеріал тем 1–10;
- лексико-граматичний матеріал тем 1–10;

б) вміти:

- грамотно перекладати анатомо-гістологічні терміни латинською та українською мовами;
- використовувати різні структурні моделі в Singularis та Pluralis.

Графологічна структура змісту

Викладання матеріалу: теоретичний матеріал теми "Підсумковий поточний контроль тем 1–10".

Практичне опрацювання: робота з лексичним та теоретичним матеріалом теми.

Висновки: основні теоретичні питання теми з наведенням прикладів.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, схеми, підручники, методичні матеріали, картки з завданнями для аудиторної й самостійної роботи, навчальні стенди, дошка, портативні картки.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Робота з завданнями для самостійної роботи. Переклад термінів: 1) корінь під'язичного нерва (*radix nervi hypoglossi*); 2) найвища грудна артерія (*arteria thoracica suprema*); 3) поперечні зв'язки лопатки (*ligamenta transversa scapulae*); 4) додаткові хрящі носа (*cartilagine nasii accessoriae*); 5) найширший м'яз спини (*musculus dorsi latissimus*); 6) верхівка лівої легені (*apex pulmonis sinistri*).
2. Індивідуальне опитування за основними теоретичними питаннями теми. Фронтальне опитування для перевірки засвоєння тем 1–8. Словниковий запис іменника, прикметника. Визначення основи іменника. Знаходження основи прикметників I–II групи, дієприкметників теперішнього часу. Закінчення іменників та прикметників *-a/-ia* у Nom. Plur. Закінчення іменників та прикметників *-um/-ium* у Gen. Plur. Структурні моделі анатомо-гістологічних термінів.

Практичні навички з теми:

1. Систематизувати та активізувати теоретико-граматичний та лексичний матеріал тем 1–10.
2. Перекладати терміни у Singularis та Pluralis.

Термінологія: рівноскладові та нерівноскладові іменники, приголосний тип, голосний тип, мішаний тип, правило середнього роду, прикметники 1-ї групи, прикметники 2-ї групи, дієприкметники теперішнього часу, ступені порівняння, прикметники вищого ступеня, словникова форма, рід, відмінок, відміна, основа, узгоджене та неузгоджене означення.

Запитання для контролю знань:

1. З чого складається словникова форма іменника?
2. Як визначається відміна латинського іменника?
3. Як визначається основа латинського іменника?
4. Як узгоджуються прикметники з іменниками?
5. Як визначається основа прикметників 1-ї групи?
6. Як визначається основа прикметників 2-ї групи двох закінчень?
7. Як визначається основа прикметників 2-ї групи одного закінчення?
8. Як визначається основа прикметників вищого ступеня?
9. Скільки існує моделей анатомічних термінів?

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. . Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012. – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я , 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 12. Клінічна термінологія. Грецькі дублети латинських термінів.

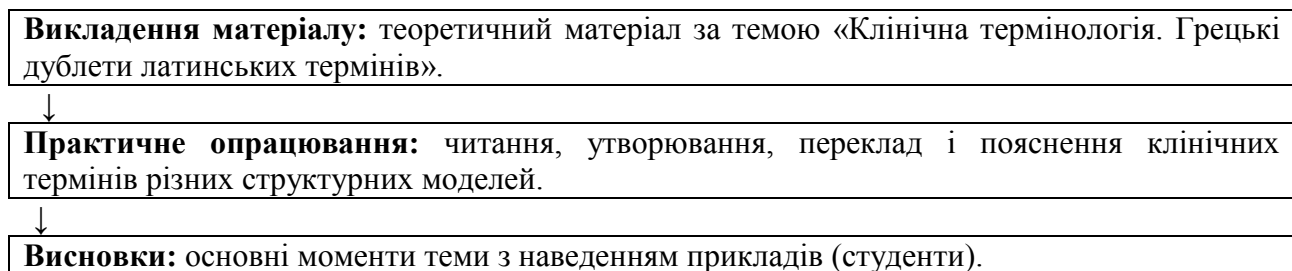
Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Клінічні терміни базуються на греко-латинській лексиці, яка впевнено увійшла до багатьох мов на терені медицини. Вивчення теми дає змогу майбутнім фахівцям утворювати, перекладати клінічні терміни та пояснювати їх значення.

Мета заняття:

- **загальна:** дати уявлення про клінічну термінологію, ознайомити зі структурними моделями клінічних термінів;
- **конкретна:**
  - а) **знати:**
    - теоретичний та лексичний матеріал теми;
    - значення словотворчих структурних елементів;
    - принцип узгодженого та неузгодженого означення в клінічній термінології;
    - порядок слів у багатослівних термінах;
  - б) **вміти:**
    - розрізняти структурні моделі клінічних термінів;
    - утворювати і перекладати клінічні терміни;
    - тлумачити значення клінічних термінів;
    - бачити різницю між перекладом та поясненням клінічних термінів.

Графологічна структура теми

Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень.

Матеріали до практичного заняття (зміст заняття):

1. Поняття клінічного терміна.
2. Поняття «терміноелемент».
3. Структурні моделі клінічних термінів.
4. Правила утворення клінічних термінів.
5. Особливості перекладу та пояснення клінічних термінів.

Практичні навички з теми:

1. Перекладіть і поясніть терміни українською мовою: laryngitis, somatopathia, osteoma, angitis, nosologia, cytologia, podalgia, rhinitis, ophthalmologia, pancreatoma, splenitis, odontalgia.
2. Утворіть терміни: запалення нирки, захворювання хребців, м'язова пухлина, запалення губи, запалення підшлункової залози, головний біль, наука про пухлини, запалення молочної залози, хрящова пухлина, захворювання суглобів, запалення язика, наука про зв'язки, хвороба серця.
3. Перекладіть латинською мовою: виразка бронха, хвороби носа, абсцес легені, параліч ока, набряк легенів, злаякісна пухлина, доброякісна пухлина, рани голови, набряк головного мозку, симптоми астми, перелом нижньої кінцівки, синдром середньої мозкової артерії.

Термінологія: клінічний термін, терміноелемент, -itis, -osis, -oma, -algia, -logia, -pathia.

Запитання до контролю знань:

1. Що вивчає клінічна термінологія?
2. Дайте визначення поняттю "терміноелемент".
3. Назвіть структурні моделі клінічних термінів.

4. Як утворюються клінічні терміни?
5. Коли між терміноелементами складного клінічного терміна вживається з'єднувальний голосний "-о-".
6. У чому полягає відмінність між перекладом і поясненням клінічного терміна?

Література

Базова

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2012.
2. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ : Медицина, 2008.
3. Козовик І. . Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, В. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
4. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник для студ. мед. инст. / под ред. М. Н. Чернявского. – Минск, 1999. – 360 с.
5. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології (для англومовних студентів) / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кисельова. – Київ, 2012. – 400 с.
6. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – Київ : Здоров'я, 2001. – 225 с.
7. Stedman's Medical Dictionary, USA, 1995. – 2030 p.

Допоміжна

1. Краковецька Г. О. Латинська мова / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. – Київ : Здоров'я, 1999
2. Оленич Р. М. Латинська мова / Р. М. Оленич. – Львів, 1993. – 332 с.
3. Русско-украинско-латинский словарь медицинских терминов / под ред. В. Г. Коляденко, Ю. В. Шанина. – Київ : Здоров'я, 1993.

Тема 13. Суфіксальний спосіб утворення клінічних термінів.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Суфіксальний спосіб є одним з найпоширеніших та найпродуктивніших способів утворення клінічних термінів.

Мета заняття:

- **загальна:** ознайомити студентів із суфіксальним способом утворення простих клінічних термінів;

- **конкретна:**

а) знати:

- лексичний матеріал теми;
- значення основних суфіксів іменників та прикметників;

б) вміти:

- за допомогою найбільш продуктивних суфіксів утворювати назви пухлин, запалень, захворювань, отруєнь;
- утворювати прикметники за допомогою суфіксів;
- пояснювати значення клінічних термінів, до складу яких входять суфікси.

Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал за темою "Суфіксальний спосіб утворення клінічних термінів".

Практичне опрацювання: читання, утворення, переклад та пояснення простих клінічних термінів.

Висновки: основні моменти теми з наведенням прикладів (студенти).

Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень.

Матеріали до практичного заняття (зміст заняття):

1. Суфіксальний спосіб утворення іменників.
2. Суфіксальний спосіб утворення прикметників.
3. Особливості утворення клінічних термінів за допомогою суфіксації.

Практичні навички з теми:

1. Перекладіть і поясніть терміни українською мовою: onychia, botulismus, myosis, otitis, encephaloma, virilismus, cheilosis, gingivitis, pneumonia, dermatosis.
2. Утворіть іменники: запалення шлунка, пухлина кістки, отруєння грибами, захворювання хребців, запалення мозкової оболонки, пухлина нирки, отруєння нікотинном, захворювання суглобів, запалення печінки, пухлина залози, отруєння йодом, захворювання психіки, запалення глотки.
3. Утворіть прикметники з наступним значенням: насичений волокнами, відноситься до гортані, схожий на ромб, породжує хворобу, походить від зуба, насичений виразками, відноситься до куприка, схожий на крило, відноситься до черепа, походить від хребця, породжує рак, відноситься до сухот, схожий на корону.

Термінологія: клінічний термін, суфікс, -itis, -osis, -oma, -ia, -ismus, -iasis, -icus, -osus, -oideus, -eus, -genus, -alis, -aris, -bilis.

Запитання до контролю знань:

1. У чому полягає суфіксальний спосіб утворення?
2. Перерахуйте найпоширеніші іменникові суфікси.
3. Перерахуйте суфікси прикметників I–II відмін та вкажіть їх значення.
4. Перерахуйте суфікси прикметників III відміни та вкажіть їх значення.

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. 1 курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.
2. Козовик І. Я. Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, Л. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
3. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. – Київ : ВСВ "Медицина", 2015. – 496 с.
4. Латинська мова та медична термінологія. Ч. 2 : Клінічна термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016. – 56 с.
5. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447 с.
6. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кісельова, О. Р. Власенко та ін. – Київ : Медицина, 2008. – 358 с.
7. Міжнародна анатомічна номенклатура / за ред. І. І. Бобрика, В. Г. Ковешнікова. – Київ : Здоров'я, 2001. – 328 с.

Тема 14. Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи творення у клінічній термінології.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Велика кількість анатомічних та клінічних термінів утворено префіксальним або суфіксально-префіксальним способом. Знання префіксів дозволяють вільно орієнтуватися у клінічній термінології.

Мета заняття:

- **загальна:** ознайомити з префіксальним та префіксально-суфіксальним способами термінотворення;
- **конкретна:**
  - а) **знати:**
    - лексичний матеріал теми;
    - значення основних грецьких та латинських префіксів;
  - б) **вміти:** за допомогою найбільш продуктивних префіксів утворювати та пояснювати терміни.

Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: "Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи творення у клінічній термінології".

Практичне опрацювання: утворення, пояснення та переклад термінів за допомогою грецьких префіксів.

Висновки: основні моменти теми з наведенням прикладів (студенти).

Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень.

Матеріали до практичного заняття (зміст заняття):

1. Префіксальний та префіксально-суфіксальний способи термінотворення.
2. Правила перекладу та знаходження значення.
3. Класифікація префіксів за їх семантикою.

Практичні навички з теми:

1. Перекладіть і поясніть терміни українською мовою: mesogastrium, paratyphus, endoarteriitis, synostosis, panencephalitis, polyneuritis, parotitis, eucholia, hyperfunctio, ectodermalis, monoarthritis, pseudorabies.
2. Утворіть терміни за допомогою грецьких префіксів: порушення серцевого ритму, запалення всіх суглобів, відсутність емоцій, зрощення пальців, навколосерцева сумка, запалення окістя зуба, протиалергічний, недостатня кількість зубів, запалення внутрішньої оболонки вен, захворювання, схоже на алергію, зовнішній шар цитоплазми, ділянка позаду зорового горба, запалення всіх оболонок серця, патологічно великі нігті, патологічно мала голова.
3. Утворіть терміни за допомогою латинських префіксів: надключичний, пересадка, двоголовий, загин назад, підгострий, післятравматичний, однолегеневий, позадусерцевий, внутрішньовенний, усунення фібриляції серця, непарний, міжхребцевий.

Термінологія: клінічний термін, префіксальний спосіб, префіксально-суфіксальний спосіб.

Запитання до контролю знань.

1. У чому полягає префіксальний та префіксально-суфіксальний способи утворення?
2. Перерахуйте найпоширеніші префікси грецького та латинського походження та вкажіть їх значення.
3. Чи є закономірність у вживанні грецьких або латинських префіксів?

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. 1 курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.
2. Козовик І. Я. Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, Л. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
3. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. – Київ : ВСВ "Медицина", 2015. – 496 с.
4. Латинська мова та медична термінологія. Ч. 2 : Клінічна термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016. – 56 с.
5. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447 с.
6. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кісельова, О. Р. Власенко та ін. – Київ : Медицина, 2008. – 358 с.
7. Міжнародна анатомічна номенклатура / за ред. І. І. Бобрика, В. Г. Ковешнікова. – Київ : Здоров'я, 2001. – 328 с.

Тема 15. Кінцеві терміоеlementи у клінічній термінології.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Знання латино-грецьких терміоеlementів дозволяє орієнтуватися у численних клінічних термінах з ознакою захворювань, ліків, оперативних втручань. фізіологічних та патологічних симптомів.

Мета заняття:

● **загальна:** ознайомити з правилами утворення складних клінічних термінів;

● **конкретна:**

а) **знати:** теоретичний та лексичний матеріал теми;

б) **вміти:**

– аналізувати та пояснювати складні клінічні терміни;

– утворювати складні клінічні терміни;

– перекладати багатослівні терміни.

Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал за темою "Кінцеві терміоеlementи у клінічній термінології".

Практичне опрацювання: читання та переклад клінічних термінів різних структурних моделей.

Висновки: основні моменти теми з наведенням прикладів (студенти).

Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень.

Матеріали до практичного заняття (зміст заняття):

1. Поняття складного клінічного терміна.
2. Правила утворення складних клінічних термінів.
3. Особливості пояснення складних клінічних термінів.
4. Порівняння складних і складених термінів.

Практичні навички з теми.

1. Перекладіть і поясніть терміни українською мовою: anopsia, dermatosclerosis, thrombocytopenia, cholestasis, psychiatria, haemopericardium, hydromyelia, dysaesthesia, ophthalmorrhagia, hyposialia, haemorrhagia, urolithiasis, hepatotomia, nephrostomia, tenolysis, cholecystorrhaphia, blepharoplastica, laparocentesis, angiectasia,
2. Утворіть складні клінічні терміни: лікування дітей, розм'якшення головного мозку, короткозорість, параліч м'язів шлунка, згубна схильність до отруйних речовин, лікування за допомогою рослин, наявність гною в крові, розрив суглоба, руйнування судини, пластична операція носа, зшивання селезінки, вирізання м'яза, сечокам'яна хвороба, звуження судин, обстеження бронхів, омертвіння шкіри.
3. Перекладіть терміни латинською мовою: біопсія молочної залози, травматична анестезія, злоякісний нефросклероз, вагінальна цистотомія, трансабдомінальний амніоцентез, ампутація нижньої кінцівки, трансторакальна нефректомія, бокова трансмускулярна лапаротомія, ревматичний поліартрит, вроджена енцефалопатія, внутрішній пневмоторакс, пероральна холецистографія.

Термінологія: складний клінічний термін, кінцевий терміоеlement.

Запитання до контролю знань:

1. Як утворюються складні клінічні терміни?
2. Коли між терміоеlementами у складному терміні вживається з'єднувальний голосний -о ?
3. Назвіть кінцеві терміоеlementи, що позначають методи діагностичних обстежень.
4. Назвіть кінцеві терміоеlementи, що позначають методи лікування.

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. 1 курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.
2. Козовик І. Я. Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, Л. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.
3. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. – Київ : ВСВ "Медицина", 2015. – 496 с.
4. Латинська мова та медична термінологія. Ч. 2 : Клінічна термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016. – 56 с.
5. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447 с.
6. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кісельова, О. Р. Власенко та ін. – Київ : Медицина, 2008. – 358 с.
7. Міжнародна анатомічна номенклатура / за ред. І. І. Бобрика, В. Г. Ковешнікова. – Київ : Здоров'я, 2001. – 328 с.

Тема 16. Початкові терміоеlementи у клінічній термінології.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Завдяки знанням початкових терміоеlementів майбутній фахівець може орієнтуватися у великій кількості медичних термінів.

Мета заняття:

- **загальна:** сформувати вміння розкривати значення складних клінічних термінів з початковими елементами;

- **конкретна:**

а) знати:

- теоретичний і лексичний матеріал теми;
- найбільш продуктивний терміоутворюючий матеріал у галузі клінічної термінології;

б) вміти:

- утворювати, перекладати та пояснювати терміни із початковими терміоеlementами;
- розрізнити схожі за написанням, але різні за значенням терміоеlementи.

Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал за темою "Початкові терміоеlementи у клінічній термінології".

Практичне опрацювання: читання, утворення та переклад клінічних термінів із початковими терміоеlementами.

Висновки: основні моменти теми з наведенням прикладів (студенти).

Матеріальне та методичне забезпечення теми: методичні вказівки, робочі зошити, портативні картки, таблиця відмінкових закінчень.

Матеріали до практичного заняття (зміст заняття):

1. Поняття «початковий терміоеlement».
2. Правопис співзвучних терміоеlementів та їх розрізнення.
3. Особливості терміоеlementів, що позначають трансплантацію.
4. Класифікація початкових терміоеlementів за значенням.

Практичні навички з теми:

1. Перекладіть і поясніть терміни українською мовою: leucopenia, xerostomia, oligophrenia, polysplenia, xenoplastica, tachycardia, thermometria, xanthopsia, pachymeningitis, ischuria, ischialgia.
2. Утворіть терміни: бачення предметів у жовтому кольорі, повільне серцебиття, білокрів'я, несправжня анемія, запалення сірої речовини спинного мозку, сухість ока, слизовий набряк, порушення розумового розвитку, затримка крові, вимірювання пульсу, недостатня кількість еритроцитів.

Термінологія: клінічний термін, початковий терміоеlement, transplantatio, plastica.

Запитання до контролю знань:

1. Перерахуйте різновиди пластичних операцій та трансплантацій. Поясніть їхні значення.
2. Назвіть співзвучні терміоеlementи і поясніть різницю між ними.
3. Вкажіть початкові терміоеlementи, що позначають колір.
4. Яка різниця між ксенотрансплантацією та гомотрансплантацією?
5. Назвіть початкові терміоеlementи із значенням фізичних характеристик та медичної термінології 29.08.2017, протокол № 13.

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. 1 курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.
2. Козовик І. Я. Латинська мова : підручник / І. Я. Козовик, Л. Д. Шипайло. – 2-е вид. – Київ : Вища школа, 1993. – 248 с.

3. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. – Київ : ВСВ "Медицина", 2015. – 496 с.
4. Латинська мова та медична термінологія. Ч. 2 : Клінічна термінологія : метод. матеріали для студ. I курсу мед. навч. закл. / упоряд. Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016. – 56 с.
5. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447 с.
6. Латинська мова і основи медичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольська, О. Г. Кісельова, О. Р. Власенко та ін. – Київ : Медицина, 2008. – 358 с.
7. Міжнародна анатомічна номенклатура / за ред. І. І. Бобрика, В. Г. Ковешнікова. – Київ : Здоров'я, 2001. – 328 с.

Тема 17. Структура фармацевтичного терміна. Тривіальні назви лікарських засобів.

Кількість годин: – 2.

Обґрунтування теми. Закладання теоретичних відомостей з фармацевтичної термінології.

Мета заняття:

- **загальна:** дати студентам загальне уявлення про фармацевтичну термінологію, сформувані мотивуючу основу вивчення розділу;
- **конкретна:**
  - а) **знати:** сутність понять: "лікарська сировина", "лікарська речовина", "лікарський засіб", "лікарська форма", "лікарський препарат"; розрізняти тривіальну та хімічну назву лікарського засобу; знати правила написання тривіальних назв; основні тривіальні відрізки; різновиди лікарських форм
  - б) **вміти:** перекладати фармацевтичні терміни різні за структурою; виділяти частотні відрізки у тривіальних назвах лікарських засобів; перекладати назви груп лікарських засобів.

Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми "Структура фармацевтичного терміна. Тривіальні назви лікарських засобів".

Практичне опрацювання: Робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми.

Висновки: Основні питання теми з наведенням прикладів (студенти).

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень, картки з частотними відрізками // Дерев'янченко Н. В. Латинська мова та медична термінологія : метод. матеріали. Ч. III : Фармацевтична термінологія / Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Поняття "лікарська сировина", "лікарська речовина", "лікарський засіб", "лікарська форма", "лікарський препарат".
2. Основні моделі фармацевтичних термінів.
3. Назви лікарських засобів. Правила написання тривіальної назви.
4. Частотні відрізки із різним значенням.
5. Назви груп лікарських засобів за фармакологічною дією:
6. Лікарська форма.

Практичні навички з теми:

1. Прочитайте, виділіть частотні відрізки та вкажіть їхнє значення:

Erythromycinum
Dicainum
Pyrantelum
Synoeströlum
Lidocainum
Anaesthesolum
Phenobarbitalum
Theobrominum
Cholenzymum

2. Напишіть латинською мовою назви лікарських засобів, укажіть їхні значення:

Дигітоксин
Пірамінал
Анальгін
Пеніцилін
Новокаїн
Атропін
Прозерин

Анаприлін
Фентоламін
Кетамін

3. Перекладіть латинською мовою:

Мазь анестезину.
Порошок піперациліну.
Спиртовий розчин левоміцетину.
Синестрол у таблетках.
Кордіамін в ампулах.
Олійний розчин нітрогліцерину.
Таблетки «Аллохол», вкриті оболонкою.
Інсулін для ін'єкцій.
Етиловий спирт.

Термінологія: фармація, лікарська сировина, лікарська речовина, лікарський засіб, лікарська форма, лікарський препарат, частотний відрізок, групи лікарських засобів за фармакологічною дією.

Запитання для контролю знань

1. Дайте визначення наступних понять: "лікарська сировина", "лікарська речовина", "лікарський засіб", "лікарська форма", "лікарський препарат".
2. Що таке "міжнародні непатентовані назви лікарських засобів" і "торгові назви лікарських засобів"?
3. За якою відміною відмінюються назви більшості лікарських засобів у латинській мові?
4. Дайте визначення поняттю «частотний відрізок».
5. Охарактеризуйте основні лікарські форми.

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. І курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.
2. Світлична Є. І. Латинська мова / Є. І. Світлична. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.
3. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології / Л. Ю. Смольська. – Київ : Медицина, 2012. – 360 с.
4. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447 с.

Тема 18: Рецепт. Структура і форма рецепту.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Навички виписування рецептів є необхідною складовою професійної діяльності лікаря.

Мета заняття:

● **загальна:** познайомити з структурою рецепта, правилами його оформлення;

● **конкретна:**

а) **знати:** сутність поняття «рецепт», структуру рецепта, латинські назви його частин, правила написання латинської частини рецепта, позначення вагової кількості лікарських засобів, додаткові написи у рецептах;

б) **вміти:** прочитати латинську частину рецепта, оформити латинську частину рецепта.

Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми "Рецепт. Структура і форма рецепту".

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми.

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студентами).

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень; Наказ Міністерства охорони здоров'я України № 360 "Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення" від 19.07.2005; перелік основних рецептурних скорочень // Дерев'янченко Н. В. Латинська мова та медична термінологія: методичні матеріали. Ч. III. Фармацевтична термінологія / Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Поняття "рецепт". Законодавча база виписування рецептів.
2. Основні вимоги до рецептів.
3. Правила оформлення латинської частини рецепта.
4. Позначення вагової кількості лікарських засобів.
5. Дві моделі рецептурного пропису.
6. Додаткові написи у рецепті.
7. Скорочення у рецепті

Практичні навички з теми:

1. Перекладіть латинською мовою:

Таблетки дібазолу
Настоянка валеріани з камforoю
Таблетки під язик
Розчин пірацетаму
Настойка конвалії
Супозиторій з іхтіолом
Олійний розчин камфори
Драже "Ундевіт"
Ректальні супозиторії
Гідрокортизонова мазь

2. Перекладіть рецепти українською мовою.

1. Recipe: Unguenti Prednisoloni 0,5 % – 5,0
Da. Signa: Для зовнішнього застосування
2. Recipe: Tincturae Convallariae
Tincturae Valerianae aa 10 ml
Tincturae Belladonnae 5 ml
Mentholi 0,2
Misc. Da. Signa: По 20–25 крапель 2–3 рази на день

3. Recіpe: Suppositorium cum Nystatino 250 000 OD
Da tales doses numero 20.
Signa: По 1 свічці ректально 2 рази на добу

4. Recіpe: Solutionis Synoestrolis oleosae 0,1 % 1 ml
Da tales doses numero 6 in ampullis
Signa: По 1 мл внутрішньом'язово 1 раз на добу

3. Перекладіть латинською мовою.

1. Візьми: Таблетки фурациліну 0,02 для внутрішнього вживання числом 10.
Видай. Познач: Розчинити 1 таблетку у 100 мл води для полоскання

2. Візьми: Лініменту стрептоциду 5 % 30,0
Видай. Познач. Для змащування шкіри

3. Візьми: Олійного розчину камфори 10 % 100 мл
Видай. Познач: Для розтирання суглобів

4. Візьми: Анастезину 0,25
Олії какао 3,0
Змішай, нехай утвориться ректальний супозиторій.
Видай такі дози числом 10.
Познач: По 1 свічці на ніч

4. Запишіть рецепти без скорочень.

1. Rp.: Supp. "Anusolum" numero 10
D. S. По 1 супозиторію 1 раз на добу.

2. Rp.: Tab. Extr. Valerianae obd. 0,02 N 50
D. S. По 1 таблетці 2–3 рази на день

3. Rp.: Insulini pro injection. 10 ml (40 OD – 1 ml)
D. t. d. N. 10

S. Підшкірно по 10 ОД 2 рази на день за 20 хв до їжі.

Термінологія: рецепт, рецептурні скорочення, моделі рецептурного пропису, дозування, стандартизовані лікарські форми.

Запитання для контролю знань:

1. Що таке рецепт?
2. Якими є основні вимоги до рецепту?
3. Назвіть основні моделі рецептурного пропису.
4. Як оформлюється латинська частина рецепту?
5. Назвіть способи позначення дозування у рецепті.

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. I курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.

2. Світлична Є. І. Латинська мова / Є. І. Світлична. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.

3. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології / Л. Ю. Смольська. – Київ : Медицина, 2012. – 360 с.

4. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447 с.

Тема 19. Латинська хімічна номенклатура.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Знання хімічної термінології латинською мовою забезпечує правильне виписування багатьох лікарських засобів, які є важливими хімічними сполуками.

Мета заняття:

● **загальна:** сформувані вміння читати та виписувати в рецепті лікарські засоби, що є хімічними сполуками;

● **конкретна:**

а) **знати:**

- поняття "хімічна номенклатура"; схеми утворення латинських назв хімічних елементів, кислот, окисів, солей які найчастіше вживаються у практичній діяльності лікаря і фармацевта;
- правило утворення латинських назв солей та складних ефірів, які найчастіше вживаються у практичній діяльності лікаря і фармацевта;

б) **вміти:** правильно писати латинською мовою будь-який хімічний елемент; визначити за латинською назвою кислоти з нижчим та вищим ступенем окислення, безкисневі кислоти; виписати у рецепті латинську назву хімічного елемента, кислоти, оксиду, солі або складного ефіру як складника лікарського засобу.

Графологічна структура теми

Викладення матеріалу: теоретичний матеріал теми "Латинська хімічна номенклатура".

Практичне опрацювання: робота з теоретичним і лексичним матеріалом теми.

Висновки: основні питання теми з наведенням прикладів (студентами).

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень; періодична таблиця хімічних елементів, таблиця "Схема утворення назв кислот" // Дерев'янченко Н. В. Латинська мова та медична термінологія: метод. матеріали. Ч. III. Фармацевтична термінологія / Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Назви хімічних елементів, кислот, окисів.
2. Назви солей.
3. Назви основних солей.
4. Назви органічних солей калію та натрію.
5. Назви складних ефірів.

Практичні навички з теми:

1. Перекладіть українською мовою:

Sulfur praecipitatum
Aqua Plumbi
Hydrargyrum praecipitatum
Pasta Zinci
Acidum hydrochloricum dilutum
Emplastrum Plumbi simplex
Tabulettae Acidi nicotinic
Unguentum Hydrargyri oxydi flavi

2. Перекладіть латинською мовою. Поставте у Nom. Sing. та Gen. Sing.:

Молочна кислота
Арсенатна кислота
Арсенітна кислота
Мурашина кислота
Боратна кислота
Сульфатна кислота
Нітратна кислота

Нітритна кислота
Йодидна кислота
Водню пероксид
Заліза гідроксид
Цинку оксид

3. Перекладіть латинською мовою:

Спиртовий розчин йоду
Осаджена сірка для зовнішнього застосування
Ртутна мазь
Таблетки ацетилсаліцилової кислоти для дітей
Відновлене залізо в желатинових капсулах
Мазь з цинку оксидом
Атропіну сульфат
Ртуті нітрат
Калію йодид
Міді цитрат
Барбітал-натрій
Мазь метилсаліцилату
Розчин кодеїну фосфату

4. Перекладіть латинською мовою:

1. Візьми: Спиртового розчину саліцилової кислоти 1 % 40 мл
Видай. Познач: Зовнішнє. Для змащування шкіри. По 2–5 крапель 3 рази на день.
2. Візьми: Таблетки арсенітної кислоти, покриті оболонкою, числом 12
Видай. Познач: По 1 таблетці 3 рази на день.
3. Візьми: Таблетки магнію оксиду 0,5 числом 20.
Видай. Познач: По 1 таблетці через 1–2 год після їжі.
4. Візьми: Цинку оксиду 5,0
Тальку 15,0
Змішай, хай утвориться порошок
Познач: По 1/2 чайної ложки на прийом.
5. Візьми: Борної кислоти 0,2
Етилового спирту
Розчину водню пероксиду 3 % по 5 мл
Змішай. Видай. Познач: По 5 крапель у вухо 2 рази на день.
6. Візьми: Мазі гідрокортизону ацетату 0,5 % 2,5
Видай. Познач: Очна мазь
7. Візьми: Розчину сульфацилу-натрію 30 % 5 мл
Видай такі дози числом 6 в ампулах.
Познач: По 3–5 мл 3 рази на день.
8. Візьми: Брильянтового зеленого 0,3
Етилового спирту 70 % 10 мл
Дистильованої води 20 мл
Змішай. Видай.
Познач: Зовнішнє. Для змащування повік при блефариті.

Термінологія: хімічний елемент, кислота, органічна кислота, неорганічна кислота, оксид, пероксид, гідроксид, закис, сіль, органічна сіль, неорганічна сіль, оснóвна сіль, аніон, катіон, складний ефір.

Запитання для контролю знань

1. Як формуються латинські назви хімічних елементів?
2. Як утворюються назви неорганічних кислот?
3. Які варіанти українських назв кислот Ви знаєте?
4. Як утворюються назви органічних кислот?

5. Як утворюються назви оксидів та закисів?
6. Як утворюються латинські назви солей?
7. У чому особливість перекладу назв калієвих та натрієвих органічних солей?
8. Як утворюються латинські назви складних ефірів?

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. I курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.
2. Світлична Є. І. Латинська мова / Є. І. Світлична. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.
3. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології / Л. Ю. Смольська. – Київ : Медицина, 2012. – 360 с.
4. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447,[1] с.

Тема 20. Ботанічна номенклатура.

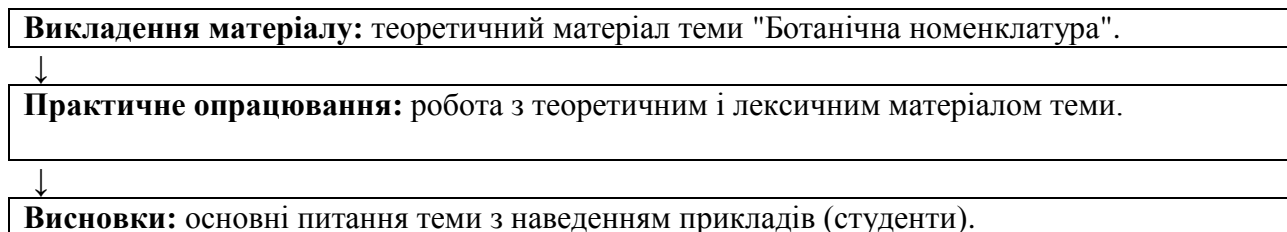
Кількість годин: – 2 год.

Обґрунтування теми. Численні лікарські засоби містять назви рослин та їх частин, тому актуальним є знання їхніх латинських назв.

Мета заняття:

- **загальна:** формування уявлення про біноміальну ботанічну номенклатуру та назву рослини сировини; формування вміння правильного написання, читання та вписування у рецепті назв лікарських рослин та їх частин;
- **конкретна:**
  - а) **знати:** структуру граматичних моделей ботанічних назв; ботанічні назви рослин і їх фармацевтичні відповідники; невідповідність деяких ботанічних і фармацевтичних назв рослин; рекомендовані назви рослин;
  - б) **вміти:** правильно перекладати ботанічні назви; розрізняти ботанічні і фармацевтичні лікарські назви рослин; правильно користуватися латинськими назвами рослин у своїй фаховій діяльності.

Графологічна структура теми

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень // Дерев'янченко Н. В. Латинська мова та медична термінологія: методичні матеріали. Ч. III. Фармацевтична термінологія / Н. В. Дерев'янченко, О.В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Ботанічні та фармацевтичні назви рослин.
2. Особливості вписування зборів у рецепті.
3. Особливості вписування рідких лікарських форм, які виготовляються з частини рослини.

Практичні навички з теми:

1. Перекладіть терміни латинською мовою:

- відвар кори дуба
- олія анісу
- екстракт крушини
- відвар кори крушини
- таблетки сухого екстракту сени
- настій листя дигіталісу
- рідкий екстракт собачої кропиви
- настій квіток ромашки
- рідкий екстракт алое для ін'єкцій
- трава горицвіту весняного
- настій кореня валеріани

2. Перекладіть українською мовою:

- emulsum seminum, rhizōma cum radicibus Valeriānae
- flores Helichrysi arenarii
- decoctum corticis Quercus
- infusum florum Chamomillae
- sirūpus ex fructibus Rosae
- species pectorāles contra tussim
- infusum herbae Adonidis vernālis
- semīna Amygdāli dulcis

oleum Amygdalārum
folium Menthae piperītae
tinctūra Menthae.

3. Перекладіть латинською мовою:

1. Візьми: Відвару кореня алтеї 5,0–100 мл
Сиропу солодки 20,0
Змішай. Видай.
Познач: По 1 чайній ложці 3 рази на день
2. Візьми: Квіток цмину піскового 40,0
Трави деревію
Листя перцевої м'яти по 20,0
Змішай, хай утвориться збір
Видай. Познач: Заварити, як чай
3. Візьми: Порошку листя дигіталісу 0,03
Гідрохлориду хініну 0,05
Бромкамфори 0,25
Змішай, щоб утворився порошок
Дай такі дози числом 12 у желатинових капсулах
Познач: По 1 капсулі 3 рази на день
4. Візьми: Анестезину 2,0
Вазелінової олії 90,0
Евкалиптової олії 5,0
Змішай. Познач: Тричі на день
5. Візьми: Настою квіток ромашки 20,0 – 400 мл
Борної кислоти 8,0
Гліцерину 20,0
Змішай. Видай. Познач: Для полоскання горла.

Термінологія: ботанічна назва рослини, фармацевтична назва рослини, ботанічна номенклатура, рослинна сировина, збір.

Запитання для контролю знань:

1. Охарактеризуйте своєрідність ботанічних та фармацевтичних назв рослин.
2. Як виписуються збори у рецепті?
3. Опишіть структуру назв лікарських засобів, які виготовляються з певної частини рослини.

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. І курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.
2. Світлична Є. І. Латинська мова / Є. І. Світлична. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.
3. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології / Л. Ю. Смольська. – Київ : Медицина, 2012. – 360 с.
4. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447 с.

Тема 21. Підготовка до диференційованого заліку.

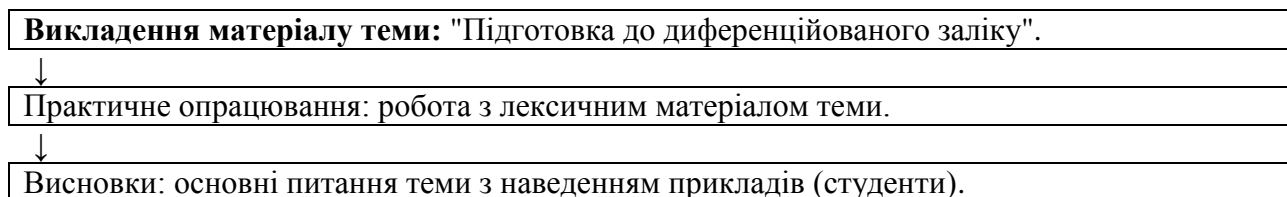
Кількість годин: – 2 год.

Обґрунтування теми. Необхідність систематизувати набуті протягом вивчення структурної частини знання.

Мета заняття:

- **загальна:** контроль засвоєння студентами матеріалу структурного розділу "Фармацевтична термінологія";
- **конкретна:**
  - а) **знати:** правила написання латинських фармацевтичних термінів, структуру фармацевтичних термінів, частотні відрізки із різним значенням, правила виписування рецептів;
  - б) **вміти:** правильно перекладати фармацевтичні терміни, виписувати рецепти.

Графологічна структура теми

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень // Дерев'янченко Н. В. Латинська мова та медична термінологія: метод. матеріали. Ч. III. Фармацевтична термінологія / Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016.

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Фронтальне опитування з теоретичних питань розділу.
2. Виконання тренувальних вправ.

Практичні навички з теми:

1. Значення теоретичного та лексико-граматичного матеріалу змістового розділу.
2. Знання теоретичного та лексико-граматичного матеріалу розділу.
3. Вміння читати, перекладати та самостійно конструювати фармацевтичні терміни
4. Вміння читати, перекладати та самостійно виписувати рецепт

Зразок тренувальних вправ:

1. Перекладіть терміни:

- 1) спазмолітин у таблетках, покритих оболонкою; 2) хлористоводнева кислота для внутрішнього вживання; 3) сухий екстракт сени; 4) порошок димедролу; 5) сечогінні лікарські засоби 6.мазь ртуті оксиду; 7) натрію нітрит; 8) таблетки ацетилсаліцилової кислоти; 9) водний розчин амонію хлориду; 10) йод у чистому вигляді.

2. Перекладіть рецепти латинською мовою:

1. Візьми: Бензилпеніциліну-натрію 100000 ОД
Суспензії гідрокортизону ацетату V крапель
Олії какао 0,5
Змішай, нехай утвориться супозиторій
Видай такі дози числом 10
Познач: по 1 свічці на день у слуховій прохід.
2. Візьми: Розчину бензойної кислоти 1 % 20 мл
Ментолу 0,75
Оксиду цинку
Тальку по 15,0
Гліцерину
Етилового спирту 70 % по 20 мл
Змішай. Видай. Познач: для змазування шкіри при свербінні.
3. Візьми: Таблетки мікрофоліну сильного за дією числом 50
Видай. Познач: по 1 табл. 3 рази на день.

3. Напишіть рецепти без скорочень. Перекладіть українською мовою.

1. Rp.: Osarsoli

Ac. borici āā 0,25

M. f. pulv.

S.: Для введення у піхву.

2. Rp.: Ol. Vaselini 200 ml

Ol. Menthae gtts III

M. D. S.: По 1 ст. ложці на день.

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. I курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.

2. Світлична Є. І. Латинська мова / Є. І. Світлична. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.

3. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології / Л. Ю. Смольська. – Київ : Медицина, 2012. – 360 с.

4. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447 с.

Тема 22. Диференційований залік.

Кількість годин – 2.

Обґрунтування теми. Контроль дозволяє виявити рівень засвоєння матеріалу структурної частини, а також умінь та навичок.

Мета заняття:

● **загальна:** контроль засвоєння студентами матеріалу структурних розділів анатомічної, клінічної та фармацевтичної термінології;

● **конкретна:**

а) **знати:** правила написання латинських клінічних, фармацевтичних термінів, структуру клінічних та фармацевтичних термінів, частотні відрізки із різним значенням, правила виписування рецептів;

б) **вміти:** правильно утворювати, перекладати та пояснювати клінічні терміни; правильно утворювати та перекладати фармацевтичні терміни, виписувати рецепти.

Матеріальне та методичне забезпечення теми: таблиця відмінкових закінчень // Дерев'янченко Н. В. Латинська мова та медична термінологія: методичні матеріали. Ч. III. Фармацевтична термінологія / Н. В. Дерев'янченко, О. В. Литовська. – Харків : ХНМУ, 2016;

Матеріали для практичного заняття (зміст заняття):

1. Фронтальне опитування на актуалізацію набутих знань.
2. Написання письмової роботи.

Практичні навички з теми:

1. Знання теоретичного та лексико-граматичного матеріалу розділу.
2. Набуття вмінь та навичок, обумовлених межами структурного розділу.

Зразок завдань диференційованого заліку

1. Утворіть терміни зі значенням:

- 1) запалення внутрішньої оболонки матки; 2) розвиток тканини; 3) гній у перикарді; 4) запалення сірої речовини спинного мозку; 5) розлад чутливості; 6) недостатня кількість еритроцитів у крові; 7) бачення предметів у жовтому кольорі; 8) з'єднання кісток; 9) шлункова кровотеча.

2. Перекладіть терміни латинською мовою:

- 1) ексудативний плеврит; 2) злоякісна пухлина; 3) набряк легенів; 4) внутрішньочерепна гематома; 5) гнійний періодонтит; 6) ремісія хронічного гастриту; 7) природжена офтальмоплегія; 8) церебральна кіста; 9) капілярна гемангіома.

3. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть українською мовою:

Rp.: Extr. Belladonnae 5,0

T-rae Valeriānae

T-rae Convallariae aa 10 ml

Menthōli 0,1

M. D. S. По 25 крапель 3 рази на день при брадикардії

4. Запишіть рецепт латинською мовою:

Візьми: Таблетки нікотинової кислоти 0,05 числом 50

Видай. Познач: по 1 табл. 2 рази на день.

Візьми: Атропіну сульфату 0,1

Морфіну гідрохлориду 0,3

Розчину боратної кислоти 2 % 10 мл

Змішай. Видай.

Познач: очні краплі.

5. Перекладіть терміни латинською мовою:

- 1) порошок піперациліну; 2) рідкий екстракт беладони; 3) арсенатна кислота, арсенітна кислота; 4) таблетки заліза лактату; 5) ізотонічний розчин натрію хлориду; 6) сироп алое з залізом; 7) рицинова олія в желатинових капсулах.

Література

1. Іоненко І. Р. Латинська мова і основи медичної термінології : навч. посібник для студ. I курсу мед. навч. закл. / І. Р. Іоненко. – Харків : ХНМУ, 2014. – 100 с.
2. Світлична Є. І. Латинська мова / Є. І. Світлична. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 440 с.
3. Смольська Л. Ю. Латинська мова і основи медичної термінології / Л. Ю. Смольська. – Київ : Медицина, 2012. – 360 с.
4. Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии : учебник / М. Н. Чернявский. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Медицина, 2004. – 447,[1] с.

Латинська мова та медична термінологія

*Методичні розробки для викладачів
до проведення практичних занять
зі студентами I курсу
(напрямок підготовки "Фізична терапія. Ерготерапія")*